

Aprenentatges al voltant del municipalisme transformador

Susana Moreno Blanco

De la ponència "Anàlisi i debat sobre la lluita institucional" realitzada al Congrés Nacional Obert de la CUP del 16 de desembre de 2023 a Girona

Al llarg d'aquests anys, les candidatures rupturistes de la Unitat Popular, hem tingut l'oportunitat d'adquirir experiència a les institucions ja sigui perquè hem estat al capdavant de diversos Ajuntaments o perquè hem estat fent feina a l'oposició. D'aquesta experiència, en podem extreure uns aprenentatges que ens poden ajudar a trobar elements per al debat en clau d'anàlisi retrospectiva i per posar les bases del futur del municipalisme transformador.

Per fer-ho, voldria recuperar la definició de municipalisme que trobem al document base, elaborat pel Grup Motor del Procés de Garbí que cito textualment: "La CUP ha plantejat la seva tasca en l'àmbit local emmarcada en el municipalisme, entesa com a tota aquella lluita per a transformar en els municipis de forma integral, tant des de dins com fora de les institucions; dins d'un projecte nacional d'alliberament".

Crec que pot ser interessant aturar-nos en aquesta definició per llençar una reflexió al voltant d'una de les qüestions que sovint posem sobre la taula: la dicotomia carrer/institució. Aquesta dicotomia, utilitzada molt sovint en el sí de la CUP, ens ha allunyat, justament, d'aquesta concepció de municipalisme, entesa com una qüestió més àmplia i que va més enllà de la tasca que fem a les institucions.

Pot ser interessant posar-ho sobre la taula com a element a tenir en compte per al debat, perquè justament aquesta dicotomia elimina de facto el concepte de municipalisme com un tot el que passa en un municipi i transforma, com una qüestió més àmplia on cal operar des de diferents fronts. I no superar-la, pot haver estat també problemàtica a l'hora de consolidar l'opció institucional com una eina més de la classe treballadora per a avançar cap a la transformació. Fins i tot, podríem dir que ha pogut ajudar a fer avançar idees de desafecció en aquesta direcció per part de

moltes persones del nostre entorn, dels moviments socials i del propi moviment polític.

Nosaltres, tal com es comenta a la definició anterior, entenem el municipalisme des d'aquesta perspectiva àmplia, perquè aquest ha de poder esdevenir eina de transformació que disputi el poder i que el disputi des del conflicte i les estructures comunes. I això s'ha de fer molt més enllà de les institucions i trencant amb aquesta dicotomia.

Però aleshores ens podem preguntar, com ha de contribuir la nostra tasca a les institucions en clau municipalista i trencant aquesta dicotomia i com podem fer-ho perquè esdevingui també una eina de transformació, si les institucions avui dia són eines de reproducció i a més ens imposen molts límits?

Penso, i llegint-ho en clau retrospectiva i de la feina feta, que a dia d'avui sí que hem extret uns aprenentatges que cal posar sobre la taula com a elements que ajudin a plantejar el futur en aquest sentit.

Un dels aprenentatges que duem a sobre les esquenes és que dins de les institucions hem pogut conèixer els límits.

Conèixer els límits institucionals ens ha ajudat a posar sobre la taula, com podem o com caldria treballar perquè els Ajuntaments també puguin generar eines i formes d'institucionalitat popular que, a part de garantir drets i garantir comunitat, que és una de les tasques fonamentals dels ajuntaments, també pugui ser una eina de transformació més enllà de la gestió que moltes vegades ens aboca el dia a dia.

En aquest sentit, una de les qüestions que sí que hem entès en els últims anys i a través de la trajectòria que comentava, és que si volem que l'acció dels ajuntaments es pugui fer en clau de transformació, s'ha de tenir en compte que cal fer-la des de dues basants clares: d'una banda a través de les accions immediates, és a dir, resoldre els problemes quotidians de la gent i moltes vegades, no cal negar-ho, en clau reformista i dedicant part del temps a la gestió (tasca necessària per ajudar a millorar les condicions de vida de la gent); i d'altra banda: combinant-ho amb un programa que tingui en compte l'apropiació de sobirania per part de la població, és a dir, que camini cap a accions i generació d'estructures descentralitzadores, en algunes qüestions

concretes com pot ser en matèria d'habitatge, en la cultura, en l'educació, en participació entre d'altres. Aquestes estructures han de comptar amb la gent i han de normalitzar dinàmiques provinents dels moviments socials o les estructures comunitàries i polítiques del municipi.

És important apuntar que quan parlem d'estructures descentralitzades, ens referim al fet de trencar amb la concepció centralitzada de sobirania que se'ns imposa, on se li atribueix tota aquesta a la institució.

L'acció des de la institució, també doncs, l'hem d'entendre com una dinàmica de construcció de dispositius polítics, d'estructures descentralitzadores que sobrevisquin al nostre pas per la institució. Per tant, és clau que l'acció institucional es pensi des de la idea de construir poder popular i material, i acompanyi la creació d'estructures polítiques de poder econòmiques, culturals i socials.

El que pot ser interessant analitzar és si la tasca que hem realitzat dins dels ajuntaments ha tingut aquestes dues potes, és a dir, si a part de ser facilitadora de la millora de les condicions de vida de la classe treballadora, amb les accions immediates que comentava anteriorment (com abocar molts més recursos en pal·liar les desigualtats socials al municipi, en posar el focus en polítiques feministes, en treballar les ordenances municipals en clau equitativa o redistributiva en la mesura que ens han deixat; resoldre qüestions quotidianes dels veïns i les veïnes, etc), també hem pogut, paral·lelament, anar treballant en la generació d'aquests espais de contrapoder i de sobirania popular.

Analitzant l'experiència pròpia, en aquest cas, d'un municipi petit, com el de Capellades, hi afegiria un altre element aquestes dues potes que cal tenir presents a l'hora d'articular la nostra acció als Ajuntaments, que és que quan hem aconseguit caminar en aquesta direcció, ha estat quan hem generat aquests dispositius polítics des de la infraestructura i acompanyades del moviment social i polític arrelat al municipi.

Les que no han sobreviscut al nostre pas a la institució i que han mort en pocs mesos, són aquelles que s'han fet allunyades d'una concepció àmplia de municipalisme que trenca la dicotomia carrer/institució, és a dir, quan s'han fet des de la superestructura i pensades des de dalt amb l'únic substent del

regidor o regidora que ho havia impulsat i que al desaparèixer, han caigut al darrere.

Pot ser interessant analitzar en quins municipis o en quins contextos hem tingut més possibilitat d'avançar en aquesta perspectiva i en quins no per poder tenir elements per al futur i ens ajudi a veure el municipalisme des d'una perspectiva transformadora. La clau és analitzar-ho globalment extraient els aprenentatges de les experiències als municipis per poder definir en quins són els factors que ens ajudaran a caminar cap a aquest municipalisme ampli i transformador i quins són els factors que ens ho dificultaran. Que això també ens serveixi per prendre decisions en un futur.